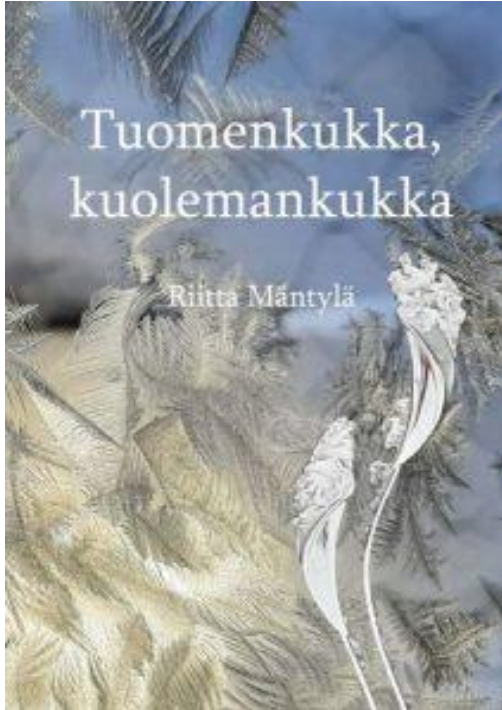

Riitta Mäntylä: Tuomenkukka, kuolemankukka

Riitta Mäntylä: Tuomenkukka, kuolemankukka. Norderstedt, Saksa: BoD – Books on Demand, 2021.

Teksti: Annamari Typpö

Köyhän elämän karut eväät

Kuopiolaisen Riitta Mäntylän esikoisteos *Tuomenkukka, kuolemankukka* kertoo Meeristä, joka syntyy pienviljelijäperheeseen 1950-luvun Suomessa. Aluksi elämä pienen järven rannalla on rauhaisaa, mutta hiljalleen kuva saa rosoja. On alkoholismia, perheriitoja, seksuaalista hyväksikäyttöäkin. Kaiken päälle Meeri sairastuu vakavasti, ja pitkät sairaalajaksot rakentavat etäisyyttä perheeseen. Lopulta yksinäinen ja elämästä jollakin tavoin irrallaan oleva Meeri tulee vahingossa raskaaksi eikä tiedä, pitäisikö lapsen vai tekisikö abortin.

Tunnustan tarttuneeni Mäntylän romaaniin epäröiden. Suhtaudun omakustanteisiin epäluuloisesti, sillä käsiin on osunut liian monta hutia. Mäntylä onnistuu kuitenkin yllättämään aistivoimaisella kerronnallaan ja elävällä kielellään. Hän käyttää

omaperäisiä sanoja, kuten *horottaa* ja *maitolöntti*, ja kiinnostavia kielikuvia, kuten seuraavassa:

"Pihalla kuulen, kun pakkaneen hakkaa järven jäätä. Järvi vinkuu ja vonkuu. Järvi varmaan meinaa tukehtua ja se tekee pakokauhun vallassa railoja jäähän."

Erityisen hyvin Mäntylä onnistuu mielestäni romaanin Tuomenkukaksi nimetyssä osiossa, jossa eletään vuosia 1960–1966. Ensimmäisessä persoonassa kirjoitettu osio tavoittaa mainiosti lapsen näkökulman ja mielenliikkeet, ja rivien välistä on luettavissa paljon sellaista, mitä ei vielä suoraan sanota.

Isä istahtaa osittain kuoritun puun päälle ja taputtaa puuta. En voi jatkaa kuorimista. Laitan petkeleen ja vuoluraudan isän ja itseni väliin. Klubi haisee isän hengityksestä, vaikka isällä ei olekaan tupakkaa suussa. Tupakka haisee pahalle. Isä haisee hikiseltä ja laittaa likaisen kätensä reidelleni ja hivuttaa kättään ylöspäin.
– *Isin tyttö.*

Päiväkirjan kirjoittaminen on Meerille tärkeä selviytymiskeino, ja kirjan puolivälin tienoilla päiväkirjamerkinnot tuntuvat mukavalta tuulahdukselta perinteisen kerronnan lomassa. Kouluikäisen Meerin ääni tulee niissä mukavasti esiin.

Kirjan loppupuolella, kun päiväkirjakatkelmat saavat koko ajan enemmän ja enemmän tilaa, jännite valitettavasti katoaa, tarina alkaa toistaa itseään ja lukija uupuu. Päiväkirjamerkinnot vaikuttavat toki siinä mielessä autenttisilta, että toistoahan niissä oikeastikin tuppaa olemaan, mutta romaanin kerronnan kannalta toisto ei tässä toimi. Ehkä olisi kuitenkin kannattanut kirjoittaa niitä enemmän auki?

Joudun harmikseni kritisoimaan myös omakustanteiden helmasyntiä eli ammattitaitoisen editoinnin ja oikoluvun puutetta. Aikamuodoissa on horjuntaa, rytmissä ja sanajärjestyksessä notkahduksia, lyöntivirheitä luvattoman paljon. Olisin myös kaivannut enemmän pohjustusta ja motiivointia Meerin vanhempien käytökseen ja ehkä hieman runsaammin valoa kirjan päätössivuille. Nyt tunnelma jää melko lohduttomaksi.

Näistä pienistä moitteista huolimatta yleisvaikutelmani Mäntylän romaanista on positiivinen. Kirja tarjoaa paljon aineksia kirjallisuusterapiatyöhön. Meerin varhaiset elämänvaiheet tarjoavat tarttumanpintaa monenlaisille lukijoille, onpa kyse sitten maalla vietetystä lapsuudesta, lapsuudesta yleensä, perheen sisäisestä väkivallasta, alkoholismista tai hyväksikäytöstä, lapsuuden sairastumiskokemuksista tai vahinkoraskaudesta. Myös sisarus- ja ystävyysuhteet tarjoavat pohdittavaa.

Lukijoille voisi antaa tehtäväksi esimerkiksi kirjoittaa tarinalle jatkoa: miten Meeri (tai tässä vaiheessa tarinaa Jadina) jatkaa elämäänsä? Entä mistä on itse löytänyt voimavaroja erilaisissa elämän kipukohtissa ja vastoinkäymisissä? Millaisia päiväkirjamerkintöjä omasta lapsuudesta olisi syntynyt?

Annamari Typpö on espoolainen toimittaja ja kääntäjä sekä sanataide- ja kirjallisuusterapiaohjaaja.